

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

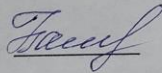
Декан факультету
соціальної педагогіки та психології
 О. В. Пономаренко
(підпис) (ініціали та прізвище)
« » _____ 2023 р.

ЛОГОПЕДИЧНИЙ МАСАЖ ТА АРТИКУЛЯЦІЙНА ГІМНАСТИКА
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки бакалаврів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності «Спеціальна освіта»
спеціалізації 016.01 Логопедія
освітньо-професійна програма «Логопедія»

Укладачі: Кучерак І. В., к. пед. н., доцент кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти; Москалюк Т. Д., викладач кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної
педагогіки та спеціальної освіти

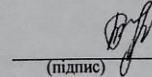
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.
Завідувач кафедри соціальної
педагогіки та спеціальної освіти

Н. В. Заверико

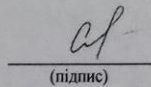
Ухвалено науково-методичною радою
факультету СПП

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціальної педагогіки та
психології

Т. В. Турбар
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньої програми

Т. Г. Соловійова
(ініціали, прізвище)

Запоріжжя 2023

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 01 – «Освіта/Педагогіка»	Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін Цикл професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 016 – «Спеціальна освіта»	Загальна кількість годин – 120	Семестр:	
Спеціалізація 016.01 – Логопедія		7 -й	7 -й
Освітньо-професійна програма Логопедія	Змістових модулів – мб	Лекції	
		14 год.	8 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	Практичні	
		28 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		78 год.	136 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Логопедичний масаж та артикуляційна гімнастика» є сформування у студентів системи спеціальних знань, вмінь та навичок використання прийомів логопедичного масажу корекційній роботі з дітьми, що мають порушення мовленнєвого розвитку.

Основними **завданнями** викладання дисципліни є:

- уточнити знання студентів щодо анатомії фізіології органів мовлення в нормі та при патології;
- ознайомити з науково-теоретичними основами застосування засобів логопедичної реабілітації у комплексній корекційно-розвитковій роботі з дітьми, що мають порушення мовленнєвого розвитку;
- сформувати практичні навички проведення логопедичного масажу та пасивно-активної артикуляційної гімнастики;
- навчити здійснювати диференційований вибір комплексу масажних рухів в залежності від стану м'язового тону та емоційного стану дитини, що має порушення психомовленнєвого розвитку;
- ознайомити студентів з умовами правильної організації і проведення масажу в логопедичній практиці, методикою логопедичного масажу та технікою його виконання;
- ознайомити студентів із сучасними інноваційними техніками логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики для дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку;

– розкрити особливості та закономірності розвитку, а також потенційні можливості усіх категорій дітей, які мають психофізичні порушення, надати інформацію про сучасні методи та прийоми логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики для окресленої категорії дітей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>Результати навчання:</p> <p>РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв’язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.</p> <p>РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.</p> <p>РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями мовленнєвого розвитку.</p> <p>РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями мовленнєвого розвитку.</p> <p>РН20. Застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.</p>	<p>Методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лекційні методи (лекція-пояснення, лекція-дискусія, лекція-презентація, тощо); - діалогічні методи (інтерактивні заняття, навчальні дискусії, інтелектуальні розминки, «мозковий штурм», заняття з елементами тренінгу та ін.); - проблемно-пошукові методи (аналіз ситуацій, метод кейсів, обговорення, пошук); - дослідницькі методи (проведення досліджень теоретичного та емпіричного характеру); <p>Методи в умовах дистанційного навчання: інформаційно-рецептивний метод, методи навчання у відкритому освітньому середовищі, самонавчання, метод проблемного навчання, метод кейсів, інтерактивна презентація-огляд, онлайн-опитування, інтерактивні методи із використанням платформи Google meet та сервісів Padlet, Google Jamboard.</p>
<p>Компетентності:</p> <p>ІК. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.</p> <p>СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.</p> <p>СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.</p> <p>СК-20. Здатність доцільно добирати та застосовувати логопедичні технології для корекції мовленнєвого розвитку осіб з різними нозологіями з урахуванням соціально-педагогічного контексту.</p>	<p>Контрольні заходи:</p> <p>Поточний контроль передбачає усне/письмове опитування, письмову перевірку виконання завдань, виступ студента на занятті, модульний контроль у вигляді тестів і вирішення практичних кейсів.</p> <p>Підсумковий семестровий контроль – екзамен.</p>

Міждисциплінарні зв'язки. Проблематика курсу «масаж та артикуляційна гімнастика» пов'язана з курсами «Неврологічні основи логопедії», «Логопедія», «Логопедичні технології», «Методика логопедичної роботи з дітьми з комбінованими порушеннями».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Анатомо-фізіологічні основи логопедичного масажу

Тема № 1. Фізіологічний вплив логопедичного масажу на організм.

Фізіологічний вплив логопедичного масажу на органи та системи. Логопедичний масаж як ефективний засіб логопедичної реабілітації дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку. Фізіологічне обґрунтування застосування логопедичного масажу. Цілі і завдання логопедичного масажу.

Тема № 2. Анатомія і фізіологія органів мовлення в нормі.

Центральний та периферійний відділи мовленнєвого апарату. Анатомія і фізіологія органів артикуляційного апарату.

Тема № 3. Обстеження артикуляційного апарату.

Визначення стану м'язового тону органів артикуляційного апарату. Характеристика порушень м'язового тону.

Змістовий модуль 2. Організація логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики в корекційному процесі

Тема № 4. Організація логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики в логопедичній практиці.

Час проведення масажу в структурі логопедичного заняття. Дозування та тривалість логопедичного масажу. Положення тіла пацієнта під час проведення логопедичного масажу. Показання та протипоказання до застосування диференційованого логопедичного масажу. Гігієнічні вимоги до проведення логопедичного масажу: організація робочого місця, положення кушетки, інструментальний столик, медичні матеріали та препарати.

Тема № 5. Техніка використання логопедичного масажу

Основні прийоми класичного логопедичного масажу: погладження, розтирання, розминання, вібрація, поколювання, щільне натискання. Методичні вказівки та помилки при їх виконанні. Комплексне використання прийомів логопедичного масажу.

Змістовий модуль 3. Логопедичний масаж та пасивно-активна гімнастика

Тема № 6. Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової)

Загальні рекомендації до проведення розслаблюючого логопедичного масажу. Техніка масажних рухів. Прийоми пасивної і пасивно-активної гімнастики.

Тема № 7. Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової)

Загальні рекомендації з проведення логопедичного масажу для активізації. Техніка масажних рухів. Прийоми самомасажу.

Змістовий модуль 4. Методики логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики

Тема № 8. Інструментальні методи логопедичного впливу

Проведення масажу за допомогою спеціальних інструментів: постановочних зондів, шпательів, зубних щіток, масажерів для язика. Методика зондового масажу О.В. Новікової.

Тема № 9. Методика використання точкового масажу

Прийоми точкового масажу. Методичні вказівки до проведення точкового масажу. Елементи методу метамірної стимуляції Скворцова-Осипенко.

Тема № 10. Пасивно-активна гімнастика м'язів та артикуляційного апарату

Методи і прийоми, які дозволяють активізувати збережені при псевдобульбарній, мозочковій дизартріїх мимовільні рухи та перехід їх у довільні оптимальні ігрові прийоми.

Тема № 11. Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці Використання прийомів самомасажу в структурі групових логопедичних занять. Мета та тривалість процедури самомасажу.

Змістовий модуль 5. Логопедичний масаж та артикуляційна гімнастика при дизартрії та ринолалії

Тема № 12. Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при дизартрії.

Діагностичні проби. Диференційоване використання прийомів логопедичного масажу в залежності від форми дизартрії. Етапи логопедичного масажу при ДЦП. Види логопедичного масажу при ДЦП.

Тема № 13. Специфіка проведення логопедичного масажу та логопедичних вправ при ринолалії та порушеннях голосу.

Діагностичні проби. Загальні методичні рекомендації до проведення логопедичного масажу при ринолалії в доопераційний та післяопераційний періоди. Техніка масажних рухів. Використання точкового масажу при проведенні фонаційної гімнастики.

Змістовий модуль 6. Логопедичний масаж та артикуляційна гімнастика при заїканні

Тема № 14. Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при заїканні.

Діагностичні проби. Вплив логопедичного масажу на емоційний стан дітей, що заїкаються. Організація логопедичного заняття з дітьми, що заїкаються із включенням прийомів логопедичного масажу.

Тема № 15. Принципи побудови перспективного планування корекційно-розвиткових заходів для дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.

Принцип комплексності. Принцип врахування індивідуальних особливостей дитини. Принцип диференційованого підходу. Вибір прийомів і методики масажу в залежності від клінічної форми порушення.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	6	2		4		9		5	5	10
2	15	6	2		4		9		5	5	10
3	15	6	2		4		9		5	5	10
4	15	12	4		8		3		5	5	10
5	15	6	2		4		9		5	5	10
6	15	6	2		4		9		5	5	10
Усього за змістові модулі	60		14		28		48		30	30	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30										40
Загалом		150						100			

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема № 1. Фізіологічний вплив логопедичного масажу на організм. Тема № 2. Анатомія і фізіологія органів мовлення в нормі. Тема № 3. Обстеження артикуляційного апарату.	2	1
2	Тема № 4. Організація логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики в логопедичній практиці. Тема № 5. Техніка використання логопедичного масажу.	2	1
3	Тема № 6. Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової). Тема № 7. Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової).	2	1
4	Тема № 8. Інструментальні методи логопедичного впливу Тема № 9. Методика використання точкового масажу Тема № 10. Пасивно-активна гімнастика м'язів та артикуляційного апарату Тема № 11. Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці.	4	2
5	Тема № 12. Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при дизартрії. Тема № 13. Специфіка проведення логопедичного масажу та логопедичних вправ при ринолалії та порушеннях голосу.	2	1
6	Тема № 14. Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при заїканні. Тема № 15. Принципи побудови перспективного планування корекційно-розвиткових заходів для дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.	2	1
Разом		14	8

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/ди ст ф.
1	2	3	4
1	Тема № 1. Фізіологічний вплив логопедичного масажу на організм. Тема № 2. Анатомія і фізіологія органів мовлення в нормі. Тема № 3. Обстеження артикуляційного апарату.	4	1
2	Тема № 4. Організація логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики в логопедичній практиці. Тема № 5. Техніка використання логопедичного масажу.	4	1
3	Тема № 6. Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової). Тема № 7. Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової).	4	1
4	Тема № 8. Інструментальні методи логопедичного впливу Тема № 9. Методика використання точкового масажу Тема № 10. Пасивно-активна гімнастика м'язів та артикуляційного апарату Тема № 11. Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці.	8	1
5	Тема № 12. Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при дизартрії. Тема № 13. Специфіка проведення логопедичного масажу та логопедичних вправ при ринолалії та порушеннях голосу.	4	1
6	Тема № 14. Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при заїканні. Тема № 15. Принципи побудови перспективного планування корекційно-розвиткових заходів для дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.	4	1
Разом		28	6

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – тестування.	<p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення логопедичного масажу. Розкрийте місце логопедичного масажу в комплексній системі корекційно-педагогічного впливу. 2. Розкрийте фізіологічний вплив логопедичного масажу на організм. 3. Розкрийте цілі і задачі логопедичного масажу. Опишіть етапи логопедичного масажу та їх завдання. 4. Розкрийте будову голови і шиї: кістки черепа, кістки обличчя. 5. Опишіть жувальні м'язи і їх основні функції. 6. Опишіть групу мимічних м'язів і їх основні функції. 7. Розкрийте анатомію і фізіологію артикуляційного апарату; порожнину рота, м'язів губ, щік, м'якого піднебіння, їх функції та іннервацію. 8. Опишіть язик, його відділи, скелетні та власні м'язи язика. 9. Розкрийте зміст попереднього діагностування стану м'язового тону органів артикуляційного апарату (огляд, пальпація, спостереження при виконанні динамічних і статичних вправ). 10. Дайте характеристику порушень стану м'язового тону органів артикуляційного апарату (спастичність, гіпотонія, дистонія). 	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	5

	Практичне завдання: Виготовлення лепбука до теми.	Виготовити леп бук, що відображатиме теоретичні основи масажу. Форма виконання довільна. Презентується на практичному занятті або розміщується фото виробу на сторінку курсу в Мудл.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: Творчий підхід – 2 Орієнтація у змісті (можливість відповіді на запитання) – 3	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	4			10
2	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: 1. Дайте визначення логопедичного масажу. 2. Розкрийте місце логопедичного масажу в комплексній системі корекційно-педагогічного впливу. 3. Розкрийте фізіологічний вплив логопедичного масажу на організм. 4. Розкрийте цілі і задачі логопедичного масажу. Опишіть етапи логопедичного масажу та їх завдання. 5. Опишіть правила проведення логопедичного масажу. Розкрийте підготовку дитини до першого сеансу логопедичного масажу. 6. Розкрийте положення тіла під час проведення логопедичного масажу. 7. Опишіть обладнання кабінету для масажу, гігієнічні вимоги до нього. 8. Розкрийте умови проведення масажу: час проведення масажу в структурі логопедичних занять, дозування і тривалість логопедичного масажу.	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	5

		9. Розкрийте показання та протипоказання до застосування логопедичного масажу.		
	Практичне завдання: Основні масажні прийоми, рухи	Продемонструвати основні масажні рухи в ході ділової гри (погладжування, розтирання, розминання, вібрація, поколючування, щільне натискання).	Максимальна кількість балів - 5, які нараховуються за виконання таких частин роботи: 1) повнота відповіді - 3; 2) означення функції кожного прийому – 2.	5
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	3			10
3	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: 1. Методичні вказівки до проведення активаційного масажу в логопедичній роботі. 2. Методичні вказівки до проведення масажу для розслаблення в логопедичній роботі.	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	5
	Практичне завдання: Демонстрація комплексів масажних технік.	Продемонструвати техніки: - масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шиї, обличчя, жувальних та мимічних м'язів, м'язів губ, язика. - масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів обличчя, жувальних м'язів, м'язів губ, язика, м'якого піднебіння, шиї.	Максимальна кількість балів - 5, які нараховуються за виконання таких частин роботи: 1) повнота відповіді - 2; 2) означення функції кожного прийому – 2; 3) правильна послідовність виконання – 1.	5
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	4			10

4	Теоретичне завдання – тестування.	<p>Питання для підготовки: Розкрийте метод самомасажу в структурі групових логопедичних занять та методику проведення приймів самомасажу. Розкрийте крапковий масаж, як один із методів рефлексорного впливу. Дайте визначення крапкового масажу, визначте цілі. Дайте методичні вказівки до проведення крапкового масажу. Розкритіть функціональний зв'язок біологічно активних точок з м'язами артикуляційного апарату. Дайте визначення місцезнаходження біологічно активних точок. Розкрийте метод самомасажу в структурі групових логопедичних занять та методику проведення приймів самомасажу.</p>	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	5
	Практичне завдання: Демонстрація комплексів масажних технік.	Продемонструвати техніки: - пасивно-активної логопедичної гімнастики; - розслаблюючого та стимулюючого техніки в крапковому масажі; самомасажу; - зондового логопедичного масажу на язиці.	Максимальна кількість балів - 5, які нараховуються за виконання таких частин роботи: 1) повнота відповіді - 3; 2) означення функції кожного прийому – 2.	5
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	6			10
5	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Дайте характеристику специфічним розладам рухової сфери, що	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна	5

		<p>впливають на формування мовлення при ДЦП (патологічні оральні і тонічні рефлекси). Опишіть методи і прийоми погашення рефлексів орального автоматизму, патологічних тонічних рефлексів. Розкрийте етапи логопедичного масажу при ДЦП, його задачі. Розкрийте види логопедичного масажу в корекції ДЦП (класичний масаж, масаж по біологічно активним точкам, масаж з елементами метамірної стимуляції). Розкрийте диференційоване використання прийомів логопедичного масажу при ДЦП, використання «рефлекс-забороняючих» позицій при проведенні логопедичного масажу з дітьми, що хворі на ДЦП.</p>	<p>правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.</p>	
	<p>Практичне завдання: Демонстрація масажних технік комплексів</p>	<p>Продемонструйте техніки: - пасивно-активної гімнастики в корекції ДЦП; - пасивно-активна гімнастику на дистальні відділи; - масаж з елементами метамірної стимуляції; - техніку використання вібромасажерів.</p>	<p>Максимальна кількість балів - 2, які нараховуються за виконання таких частин роботи: 1) повнота відповіді - 1; 2) означення функції кожного прийому – 1.</p>	5
<p>Усього за ЗМ 5 контр. заходів</p>	6			10
6	<p>Теоретичне завдання – тестування.</p>	<p>Питання для підготовки:</p>	<p>Тестування передбачає надання відповідей на 10</p>	5

		Загальні методичні рекомендації до проведення логопедичного масажу при ринолалії в доопераційний та післяопераційний періоди. Техніка масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів піднебінної занавіски, піднебінно-язикових та піднебінно-глоткових м'язів. Додаткові методи впливу. Пасивно-активні вправи, які стимулюють роботу піднебінно-глоткових м'язів. Використання точкового масажу при проведенні фонаційної гімнастики.	запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	
	Практичне завдання: Демонстрація комплексів масажних технік.	Продемонструйте техніки: - масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів піднебінної занавіски, піднебінно-язикових і піднебінно-глоткових м'язів; - прийомів крапкового масажу при проведенні фонаційної гімнастики.	Максимальна кількість балів - 5, які нараховуються за виконання таких частин роботи: 1) повнота відповіді - 3; 2) означення функції кожного прийому - 2.	5
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	4			10
Усього за змістові модулі контр. заходів	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання: тестування	<p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення логопедичного масажу. Розкрийте місце логопедичного масажу в комплексній системі корекційно-педагогічного впливу. 2. Розкрийте фізіологічний вплив логопедичного масажу на організм. 3. Розкрийте цілі і задачі логопедичного масажу. Опишіть етапи логопедичного масажу та їх завдання. 4. Опишіть види логопедичного масажу: класичний ручний масаж, крапковий, апаратний, зондовий (за методикою Новікової О.В.). 5. Розкрийте будову голови і шиї: кістки черепа, кістки обличчя. 6. Опишіть жувальні м'язи і їх основні функції. 7. Опишіть групу м'язів і їх основні функції. 8. Розкрийте анатомію і фізіологію артикуляційного апарату; порожнину рота, м'язів губ, щік, м'якого піднебіння, їх функції та іннервацію. 9. Опишіть язик, його відділи, скелетні та власні м'язи язика. 10. Розкрийте зміст попереднього діагностування стану м'язового тону органів артикуляційного апарату (огляд, пальпація, спостереження при виконанні динамічних і статичних вправ). 11. Дайте характеристику порушень стану м'язового тону органів артикуляційного апарату (спастичність, гіпотонія, дистонія). 12. Опишіть правила проведення логопедичного масажу. Розкрийте підготовку дитини до першого сеансу логопедичного масажу. 13. Розкрийте положення тіла під час проведення логопедичного масажу. 14. Опишіть обладнання кабінету для масажу, гігієнічні вимоги до нього. 	Тестування передбачає надання відповідей на 40 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів	20

	<p>15. Розкрийте умови проведення масажу: час проведення масажу в структурі логопедичних занять, дозування і тривалість логопедичного масажу.</p> <p>16. Розкрийте показання та протипоказання до застосування логопедичного масажу.</p> <p>17. Продемонструйте техніку масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шиї, обличчя, жувальних та м'язів губ, язика.</p> <p>18. Продемонструйте техніку масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів обличчя, жувальних м'язів, м'язів губ, язика, м'якого піднебіння, шиї.</p> <p>19. Продемонструйте техніку пасивно-активної логопедичної гімнастики, як важливого засобу додаткового впливу.</p> <p>20. Розкрийте метод самомасажу в структурі групових логопедичних занять та методіку проведення приймів самомасажу.</p> <p>21. Розкрийте крапковий масаж, як один із методів рефлекторного впливу. Дайте визначення крапкового масажу, визначте цілі. Дайте методичні вказівки до проведення крапкового масажу.</p> <p>22. Розкрийте функціональний зв'язок біологічно активних точок з м'язами артикуляційного апарату. Дайте визначення місцезнаходження біологічно активних точок. Продемонструйте техніку розслаблюючого та стимулюючого техніки в крапковому масажі.</p> <p>23. Дайте характеристику специфічним розладам рухової сфери, що впливають на формування мовлення при ДЦП (патологічні оральні і тонічні рефлекси).</p> <p>24. Опишіть методи і прийоми погашення рефлексів орального автоматизму, патологічних тонічних рефлексів.</p> <p>25. Розкрийте етапи логопедичного масажу при ДЦП, його задачі.</p> <p>26. Розкрийте види логопедичного масажу в корекції ДЦП (класичний масаж, масаж по біологічно активним точкам, масаж з елементами метамірної стимуляції).</p>		
--	---	--	--

		<p>27. Розкрийте диференційоване використання прийомів логопедичного масажу при ДЦП, використання «рефлекс-забороняючих» позицій при проведенні логопедичного масажу з дітьми, що хворі на ДЦП.</p> <p>28. Продемонструйте техніку пасивно-активної гімнастики в корекції ДЦП. Пасивно-активна гімнастика на дистальні відділи, її завдання.</p> <p>29. Дайте загальні рекомендації до проведення логопедичного масажу при ринолалії в постопераційний період.</p> <p>30. Продемонструйте техніку масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів піднебінної занавіски, піднебінно-язикових і піднебінно-глоткових м'язів.</p> <p>31. Розкрийте використання прийомів крапкового масажу при проведенні фонаційної гімнастики.</p> <p>32. Розкрийте вплив логопедичного масажу на емоційний стан осіб, що заїкаються.</p> <p>33. Розкрийте принципи побудови перспективного планування корекційно-розвиткових заходів: принцип комплексності; врахування індивідуальних особливостей дитини; принцип поетапного формування навичок; принцип диференційованого підходу в логопедичній роботі.</p>		
	<p>Практичне завдання</p>	<p>Творче завдання передбачає демонстрацію масажних технік та комплексу артикуляційної гімнастики:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шиї та обличчя. 2. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення жувальних та м'язів м'язів. 3. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів губ та язика. 4. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів обличчя та жувальних м'язів. 5. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів губ, язика, м'якого піднебіння. 6. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 1). 7. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 2). 8. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 3). 9. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 4). 	<p>Максимальна кількість балів – 20, які нараховуються за виконання таких частин роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> -визначення напрямків роботи – 2 б.; -правильне визначення мети та доцільності завдання – 5 б.; -логічність, послідовність викладення матеріалу – 3 б.; -логічне обґрунтування результатів – 3 б.; 	<p>20</p>

	<p>10. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 5).</p> <p>11. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 6).</p> <p>12. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 7).</p> <p>13. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 8).</p> <p>14. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів піднебінної занавіски, піднебінно-язикових і піднебінно-глоткових м'язів.</p> <p>15. Продемонструйте комплекс логопедичного масажу при заїканні.</p> <p>16. Продемонструйте статичні вправи, що використовуються під час діагностичного обстеження органів артикуляційного апарату.</p> <p>17. Продемонструйте динамічні вправи, що використовуються під час діагностичного обстеження органів артикуляційного апарату.</p> <p>18. Продемонструйте вправи пасивної артикуляційної гімнастики, що використовуються в роботі з дітьми, хворими на церебральний параліч.</p> <p>19. Продемонструйте вправи активної артикуляційної гімнастики, що використовуються в роботі з дітьми, хворими на церебральний параліч.</p> <p>20. Продемонструйте прийоми самомасажу м'язів голови, шиї, обличчя.</p> <p>21. Продемонструйте прийоми самомасажу м'язів язика.</p> <p>22. Продемонструйте 3-4 вправи на розвиток фізіологічного дихання, які використовуються в корекційній роботі з дітьми, що мають церебральний параліч.</p> <p>23. Продемонструйте комплекс масажу по біологічно активних точках (ціль – за вибором).</p> <p>24. Продемонструйте комплекс пасивних та пасивно-активних рухів, що стимулюють роботу піднебінно-глоткових м'язів.</p> <p>25. Продемонструйте комплекс масажу по біологічно-активних точках в поєднанні з фонаційною гімнастикою.</p> <p>26. Продемонструйте кілька вправ перехресного крапкового масажу за методикою К.А.Семенової.</p>	<p>-доцільність запропонованих форм та методів роботи – 5 б.;</p> <p>презентація комплексу під час екзамену – 2б.</p>	
<p>Усього за підсумковий семестровий контроль</p>			<p>40</p>

9. Рекомендована література

Основна:

1. Ласточкина О. В. Логопедичний масаж: курс лекцій. Навчально- методичний посібник для студентів спеціальності «Корекційна освіта. Логопедія». Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. 80с.
2. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. Вид. 3-тє, перер. та допов. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 776 с.
3. Кошелєвський Р. Основи дитячої рефлексотерапії. Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. 248 с.
4. Степашко М.В. Масаж і лікувальна фізична культура в медицині: підручник. Київ : ВСВ «Медицина», 2010. 352 с.
5. Шеремет М.К., Боряк О.В. Неврологічні основи логопедії : навч.посіб. Суми : ФОП Цьома С.П., 2016. 252 с.

Додаткова:

1. Вакулєнко Л.О. Атлас масажиста. Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. 306 с.
2. Вороніна Т., Стеценко І., Мосієнко М. Логопедична робота у дитячому садку. Київ : Шкільний світ, 2011. 120 с.
3. Гаврилова Н.С. Логопедичний масаж, як засіб корекції порушень артикуляційної моторики у дітей. URL: <https://aqce.com.ua/download/publications/177/265.pdf>
4. Заверико Н.В., Москалюк Т.Д. З досвіду використання нетрадиційних видів масажу при корекції анартрії. *The 4 th International scientific and practical conference "Modern directions of scientific research development"* (September 28-30, 2021) BoScience Publisher, Chicago, USA. 2021. P. 297 – 202.
5. Потапенко О. М. Масаж біологічно активних точок у корекційній роботі логопеда. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 24. С. 190-193.*
6. Рібцун Ю. В. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. URL: https://lib.iitta.gov.ua/5850/1/%D0%9B%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%BF_%D0%BC%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B6_%D0%A0%D1%96%D0%B1%D1%86%D1%83%D0%BD.pdf
7. Санс Менгібар Х.М. Дитячий масаж /пер. з ісп. Харків : Фактор, 2011. 160с.
8. Степашко М.В., Сухостат Л.В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині: підручник. Київ : ВСВ«Медицина», 2010. 352 с.
9. Bauman-Waengler J. Articulation and phonology in speech sound disorders. Ocean View School District, Oxnard, California. 2016.
10. Kurtz E. A. Understanding motor skills in children with dyspraxia, ADHD, autism, and other learning disabilities: A guide to improving coordination. Jessica Kingsley Publishers, 2007.
11. Nusser-Müller-Busch R., Gampp Lehmann K. Facial-oral tract therapy (FOTT). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-51637-6>, 2021.
12. Seikel J. A., Drumright D. G., King D. W. Anatomy & physiology for speech, language, and hearing. Cengage Learning, 2015.
13. Whitaker H. A. (ed.). Concise encyclopedia of brain and language. Elsevier, 2010.

Інформаційні джерела:

1. Анатомія людина. URL: <https://anatomia.org.ua/photo/>
2. Артикуляційна гімнастика для малюків. URL: <https://ladonky.rv.ua/artykulyatsijna-gimnastyka-dlya-malyukiv/>
3. Динамічна артикуляційна гімнастика. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=GW1RpthkIBU>
4. Дихальна гімнастика за авторською методикою О. М. Стрельнікової. Комплекс вправ. URL: http://osvita-mvk.if.ua/content&content_id=1374

5. Літовченко О. В. Патогенетичні механізми заїкання. URL : https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/6_2010/28.pdf
6. М'язи і фасції голови. діафрагма. URL : <https://anatom.ua/basis/text/all/1-24/>
7. Основи масажу. URL: https://www.researchgate.net/publication/286926694_OSNOVI_MASAZU
8. Язик-Анатом. URL : <https://anatom.ua/basis/text/all/2-4/>